

Tatuaże więzienne

Widujemy je przede wszystkim w filmach, czasem u kogoś na ulicy. Przybierają różne formy – od wykonanych najprostszą metodą sinoniebieskich znaków czy obrazków po prawdziwie artystyczne, pełne kolorów i treści arcydzieła. Chociaż w Polsce raczej rzadko spotyka się w więzieniach tatuaże tak rozbudowane, jak u głównego bohatera serialu „Prison Break”.

Ale co one oznaczają? I czy w ogóle niosą ze sobą jakieś komunikaty?

Do niedawna tatuaże więzienne były ważnym elementem w hierarchizacji życia za kratami. Na wolności nie mówiło się o nich, nie zdradzało znaczeń, stąd taka tajemniczość otaczająca więzienną symbolikę. Obecnie obyczaje uległy wyraźnemu rozluźnieniu, można znaleźć fachową literaturę, niezastąpionym źródłem jest Internet.

Każdy zakład karny lub areszt śledczy ma swoją symbolikę, tak samo jak grypsera dzieli się na rejony. Możemy wyróżnić następujące herby zakładów karnych:

- Róża w podkowie lub gołąb – Białotłęka
- Palma – Iława
- Góra na tle wschodzącego słońca – Koronowo
- Połowa zakratowanego okna, przylegająca połowa orła – Kraków
- Ryby – Łódź
- Żółw – Nysa
- Głowa Orła – Szczecin
- Gałązka wiśni – Sztum
- Dwa skrzyżowane miecze – Strzelce Opolskie
- Motyl – Warszawa (Mokotów)
- Orzeł nad górami – Wrocław
- Usta lub orzeł w locie – Wronki

Taki sam tatuaż, w zależności od ZK, w którym powstał, może mieć różne znaczenia.

Duże znaczenie ma lokalizacja znaku. Spowodowane jest to koniecznością prostej i szybkiej wzajemnej prezentacji np. podczas powitalnego podawania ręki. Symbole najczęściej tatuowane są zatem na prawej dłoni pomiędzy kciukiem, a palcem wskazującym, tak aby były od razu widoczne.

I tak np. jedna kropka między tymi palcami oznacza ogólnie fach złodziejski. Jeżeli widnieje tam strzałka, oznacza to, że mamy do czynienia doliniarza, kieszonkowca. Sierp księżycy z gwiazdą lub kropką to nocny złodziej. Tego typu tatuaże należą do grupy

dobrowolnych znaków.

Innym rodzajem więziennych znaków są te związane z grypserą, która niegdyś pełniła funkcję języka tajnego, gwary środowiskowej, mającej na celu poufne komunikowanie pewnych treści między więźniami, szczególnie tymi odsiadującymi długoletnie wyroki. Chociaż obecnie te znaki straciły na tajemniczości, ich stosowanie objęte jest normami grypserскими, które określają kto może je nosić. Są wyraźnym komunikatem, czy ktoś należy do więziennych „ludzi” lub „git-ludzi” czy do „frajerów”, „nieludzi”. Tatuaze te mogą być wykonywane np. na twarzy skazanego, co ma wyraźnie pokazać wysoką pozycję przestępcy na drabinie więziennej hierarchii.

Do najważniejszych w tej kategorii należą m.in. następujące tatuaze:

- cynkówka - mała kropka w okolicy lewego oka - jest oznaką przynależności do grupy grypsujących;
- świr - kropka na czole, najczęściej pomiędzy brwiami - człowiek znający tajniki symulacji zaburzeń psychicznych, która często wymaga nieustannego prezentowania zachowań niekonwencjonalnych, uciążliwych dla otoczenia - tatuaz w widocznym miejscu ma ostrzegać wtajemniczonych, aby uniknąć nieporozumień;
- klucz przekreślony krzyżykiem - włamywacz;
- kropka za uchem, na nosie, w okolicy prawego oka - cwel, osobnik traktowany jako zhańbiony, godny pogardy, potępienia - tatuaz rzadko wykonywany, przeważnie przemocą;
- serduszko w okolicy lewego oka, pod cynkówką lub zamiast niej - mąciciel, jeden z przywódców grypserskich;
- kreseczka na przedłużeniu zewnętrznych kątek oczu - człowiek o sprawdzonym przez organizację zaufaniu.

Wśród „zasłużonych” więźniów można spotkać również „dystynkcje” - wojskowe pagony tatuowane na barkach. Oznaczają one staż więzienny. Każda belka to 1 rok, a każda gwiazdka to 3 lata. A zatem stopień majora, czyli dwie belki i gwiazdka, to 5 lat odsiadki. Powyżej stopnia pułkownika - 3 gwiazdki i dwie belki, czyli 11 lat - należy usunąć symbole i wytatuować wężyk generalski. Oznaczenia wypełnione prezentują liczbę lat odbytych, a ich kontury oznaczają liczbę lat pozostałych do zakończenia kary.

Trzecią, najliczniejszą kategorią są tatuaze nie podlegające bezpośrednio normom grypserskim, ale charakteryzujące środowisko. Symbole, rysunki i napisy obrazują stany ducha, postawy życiowe, deklarowane wartości etyczne i upodobania, które charakteryzują członków środowiska więziennego. Takie tatuaze mają spełniać ważne funkcje: odstraszać, budzić lęk, w pewien sposób chronić posiadacza przed innymi skazańcami. Np. trupia czaszka z piszczelami na wysokości krtani oznacza mordercę.

Dwie "toczki" w górnych partiach czoła oznaczają mściwego, zawistnego, niebezpiecznego nawet dla „swoich”, nieobliczalnego, "ruskiego" człowieka. Znak „666” na czole oznacza „synem Szatana”. Oczywiście tatuaż ten ma ostrzegać potencjalnych przeciwników i informować zarazem, że jego właściciel jest nieobliczalny.

Znaki dają również wyobrażenie mężności, siły i niezłomności. Mogą być to rysunki różnych strasznych istot, postaci np.: diabłów, wikingów, potworów, wyrażających grozę wampirów i wilkołaków, agresywnych zwierząt, a nawet duchów.

Czasem są to też słowa lub skróty, w języku polskim, angielskim lub po łacinie:

- Ś.K.I.F.H.L.I.Z. - śmierć kur**m i frajerom, chwała ludziom i złodziejom
- born to raise hell - urodziłem się by czynić piekło
- Vide Cull Fide - po łacinie znaczy „Patrz komu ufasz”

Dosyć często stosowane są też symbole oznaczające pragnienie dokonania zemsty.

Wynika to z tego, że przestępcy wyznają odmienny od powszechnie przyjętego system wartości. Pozbawienie wolności staje się wtedy aktem represji, karą za czyn, który nie jest uznawany za naganny. Rodzi to frustrację i poczucie krzywdy, co prowadzi do chęci dokonania zemsty na faktycznych lub tylko urojonych prześladowcach. Uczucia te są tym silniej przeżywane, im silniejszy jest związek więźnia z normami podkultury. Przykładowe symbole:

- wąż - symbol zemsty
- wąż w koronie lub owinięty wokół sztyletu - zemsta dokonana
- ręka zakuta w zerwane kajdany ze sztyletem w dłoni - ucieczka w celu dokonania zemsty
- kat z toporem w jednej ręce i uciętą głową w drugiej, obok pień katowski - „kat katom”, symbol zemsty na swoich katach, czyli przedstawicielach organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości

A jak są obecnie wykonywane więzienne tatuaże? Te najprostsze wykonywane za kratami tworzone są za pomocą maszynki nazywanej "dziargałką" lub "kolką". Takie urządzenie jest podobno dziecinnie proste do wykonania, nawet w warunkach zamkniętego zakładu karnego. Potrzebna jest oczywiście igła - może być wyniesiona z laboratorium szpitalnego. Za zbiornik może służyć obudowa długopisu, wypełniona barwnikiem, przemycanym do więzienia. Jeżeli nie ma takiej możliwości to barwniki wykonywane są ze sproszkowanych cegieł (kolor czerwony), ze stopionej gumy zerwanej z podeszwy buta (kolor czarny) czy ze zwykłego długopisowego tuszu (stąd powszechność koloru niebieskiego). Barwniki miesza się z szamponem w celu zagęszczenia, a ranę oczyszcza czymkolwiek, co zawiera jakiś alkohol, np. perfumami. Do całości przymocowuje się kabelki i silniczek, na przykład wymontowane z walkmana.